

N:o 69.

Ank. till Riksd. kansli den 9 april 1907, kl. 3,30 e. m.

Statsutskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Konungen med begäran om framläggande af förslag rörande försäkring af värnpliktige under deras öfningar i fredstid. (1:sta U. A.)

Uti en inom Första Kammaren väckt motion, till statsutskottet behandling öfverlämnad (n:o 6), har herr W. Ewerlöf hemställt, att Riksdagen i skrifvelse till Kungl. Maj:t måtte anhänga, det tacktes Kungl. Maj:t låta verkställa utredning, angående lämpligaste sättet att genom statens försorg, i likhet med hvad 1901 års lag om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete stadgade, försäkra de värnpliktige under fredstid från och med samlingsdagen till och med den dag, de hemförlofvades, samt låta utarbета och för Riksdagen framlägga de förslag, hvartill denna utredning kunde gifva anledning.

Till stöd för sin framskällning har motionären anført följande:

»Genom lagen angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete af den 5 juli 1901 hafva arbetsgifvare i vissa yrken i särskilda fall och under särskilda förutsättningar ålagts hålla sina arbetare, eller där inträffadt olycksfall inom två år medfört döden, den aflidne arbetarens efterlevande änka och minderåriga barn skadeslösa för följderna af olycksfallet. För förmedling af sålunda utgående ersättningar har staten som

Bih. till Riksd. Prot. 1907. 4 Saml. 1 Afd. 47 Häft. (N:o 69).

bekant upprättat en på försäkringstekniska grunder baserad riks försäkringsanstalt, där arbetsgifvarne äga försäkra sina arbetare. Utöfvar staten på yrkesmässigt sätt någon sådan verksamhet, där arbetsgifvare eljest skola hålla sina arbetare skadeslösa för inträffad olyckshändelse, är staten på samma sätt som den enskilde ersättningsskyldig för skada till följd af olycksfall, som härflyter från utöfningen af dess verksamhet.

På grund häraf ersätter staten personalen vid järnvägar m. fl. verk de skador, som arbetet där kunnat medföra. I ett fall kan man emellertid påstå, att staten ej tillfullo behjärtat de rättfärdighetskraf, hvilka 1906 års lag eljest är ägnad att i viss mån tillfredsställa. Detta afser de värnpliktige.

När staten inkallar sina unga medborgare att under afsevärd tid öfvas till fosterlandets försvar, är staten i eminent mening att anse som dess arbetsgifvare under öfningstiden, och det är ej mer än billigt, att staten härvid i så många afseenden som möjligt söker säkerställa de värnpliktige för alla de risker, fullgörandet af värnplikten för dem medförer. Att dessa risker ej äro obetydliga, behöfver ej påpekas. Den sträfvan, som i det moderna utbildningsväsendet gör sig gällande att så vidt möjligt öfva de värnpliktige under det verkliga krigets former, har oundvikligen medfört, att olyckshändelser och öfveranstängningar måste förekomma. Och hvad särskildt artilleriets, kavalleriets och flottans öfningar angår, ligger det i öppen dag, att faran för olyckshändelser vid dessa vapenslag är mycket framträdande.

Erkännas må nu visserligen, att staten redan i någon liten mån behjärtat de kraf på de värnpliktiges tryggande, desse med skäl kunna framställa. I 1901 års värnpliktslag bestämmes i § 35 mom. 3, att till beväringen hörande värnpliktig, som under tjänstgöring ådrager sig sådan skada, att hans arbetsförmåga därigenom i större eller mindre mån minskas, är för sig och efterlevande berättigad till den pension, som författningarna rörande pensionering vid hären och flottan bestämma, och i § 39 mom. 2 är enahanda stadgande gifvet för till landstormen hörande värnpliktig, som skadas under tjänstgöring. För att bereda detta understöd har bildats en fond, beväringssmanskapets invalids- och pensionsfond. Tager man emellertid närmare kännedom om de ersättningar, skadade värnpliktige sålunda kunna beredas, äro de ingalunda tillfredsställande. Hvad särskildt flottan i detta fall angår, kan det ej sägas vara ens tillnärmelsevis tillräcklig ersättning för den, som fått ett öga utslaget, att erhålla ett artificiellt i stället, eller för den som förlorat ett ben, att få

ett konstgjordt sådant. Och likväl har i uppgifna fall indemnitet för den skadade inskränkt sig härtill. För härens del hafva väl ersättningarna i många fall varit rundligare tilltagna, men helt visst ej alltid. Och äfven om det numera för härens del ofta praktiseras, att, efter riks-försäkringsanstaltens hörande, staten tilldelar en skadad värnpliktig ersättning efter de i 1901 års lag om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete stadgade grunder, är detta dock i hvarje fall beroende på särskildt beslut, men ej hvilande på i lag fastställd rätt för den skadade. I ett fall beviljas sådan ersättning, i ett annat ej. Detta kan dock ej anses tillfredsställande. Såsom redan ofvan framhållits, måste det vara statens plikt att ovillkorligen säkerställa de värnpliktige. Förmögnare värnpliktige låta allt oftare olycksfallförsäkra sig för öfningstiden, men den fördel, de bättre lottade i samhället sålunda kunna bereda sig, bör utan vidare tillkomma en hvar.

Det torde ligga närmast till hands, att staten för att tillmötesgå de billiga kraf här ofvan framställda i riks-försäkringsanstalten försäkrade de värnpliktige mot olycksfall under öfningstiden efter enahanda grunder 1901 års lag om olycksfallsförsäkring föreskrifvit, likväl så att ersättning ej utbetalades för den tid, fri vård erhålles genom kronans försorg. Därmed skulle staten bereda skadade värnpliktige eller, i händelse skadan medförde döden, deras änkor och barn en väsentligt förmånligare ersättning än för närvarande blir fallet. Med hänsyn till de värnpliktiges ungdom och i allmänhet ogifta civilstånd torde premien kunna sättas väsentligt lägre än för en vanlig grofarbetare, låt vara att premiens storlek i viss mån finge variera med de olika vapenslagen.

Det skulle emellertid kunna sättas i fråga, om ej ett annat sätt för den föreslagna försäkringens genomförande äfven borde komma i betraktande. För att icke behöfva belasta förvaltningen med den rätt vidlyftiga apparat en försäkring med premieinbetalning till riks-försäkringsanstalten för hvarje värnpliktig skulle medföra, skulle det ifrågavarande målet lika effektivt kunna vinnas, om för hvarje inträffadt olycksfall, alldeles i enlighet med de i 1901 års olycksfallsförsäkringslag stadgade grunder, en lifränta eller, vid mindre olycksfall, en tillfällig ersättning genom riks-försäkringsanstalten af staten anskaffades och till vederbörande utbetalades.»

Härjämte har motionären påpekat, hurusom det likväl torde vara af flere ej här berörda omständigheter beroende, hvilket sätt för den föreslagna försäkringens genomförande bör anlitas äfvensom, »huru detta lämp-

ligen torde böra göras till föremål för en af Kungl. Maj:t verkställd utredning, hvilken möjligen kunde komma att, där så funnes skäligt, omfatta äfven vissa statens betjante, som ej nu tilläfventyrs åtnjuta försäkringsförmåner.»

Innan utskottet yttrar sig öfver motionärens framställning, torde det först vara på sin plats att lämna en redogörelse för, huru frågor om ersättning till värnpliktige, hvilka under fredstjänstgöring blifva skadade, för närvarande behandlas.

Hvad först armén beträffar, tillämpas, enligt uppgift från arméförvaltningen, följande regler:

Vid skada af öfvergående beskaffenhet plägar Kungl. Maj:t, på framställning af arméförvaltningen, tillerkänna den skadade antingen sjukhjälp med 1 krona om dagen under den tid, han icke vårdats på allmän bekostnad, eller ock ersättning med ett visst belopp i ett för allt.

Då skadan är af sådan beskaffenhet, att den kan anses medföra framtida men, inhämtar arméförvaltningen yttrande i ämnet från riks-försäkringsanstalten. Därest denna förklarar sig anse, att den skadades arbetsförmåga blifvit nedsatt med 10 % eller därutöfver, ingår arméförvaltningen till Kungl. Maj:t med framställning om beviljande af ett årligt understöd i enlighet med grunderna för lagen den 5 juli 1901 om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete; och brukar Kungl. Maj:t vid ersättningsbeloppets bestämmande följa nämnda grunder. Anser riks-försäkringsanstalten, att den skadades arbetsförmåga icke blifvit nedsatt med minst 10 %, pröfvar arméförvaltningen, jämlikt bestämmelserna i 35 § af värnpliktslagen den 14 juni 1901 (Sv. Förf.-Saml. n:o 58) och arméförvaltningens å civila departementet kungörelse den 21 december 1888 angående pension åt värnpliktig, som under tjänstutöfning blifvit skadad (Sv. Förf.-Samling Bih. n:o 80), huruvida understöd till samma belopp och i enahanda utsträckning, som för afskedadt stammanskap finnes föreskrifvet, må kunna den skadade tilldelas.

Enligt uppgift från marinförvaltningen tillämpas samma regler, som här ofvan omformulats, jämväl i fråga om bestämmande af ersättning åt under tjänstgöring skadade värnpliktige, tillhörande flottan.

Af det anförda framgår, att värnpliktige, som skadas under fredstjänstgöring, redan nu erhålla ersättning enligt samma grunder, som angifvas i 1901 års lag om ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete.

Då alltså den af motionären i ifrågavarande framställning afsedda förmånen redan nu synes tillkomma de värnpliktige, har utskottet, som anser, att ersättning vid olycksfall i tjänsten bör tillkomma såväl den fast anställda personalen som de värnpliktige, funnit den af motionären föreslagna åtgärden icke vara af behovet påkallad, hvarför utskottet icke kunnat tillstyrka bifall till motionen.

Utskottet hemställer alltså,

att herr Ewerlöfs förevarande motion icke må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 9 april 1907.

På statsutskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Reservation:

af herrar *D. Persson* och *N. Svensson*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att herr Ewerlöfs förevarande motion måtte af Riksdagen bifallas.

Herr *K. Starbäck* har begärt få antecknad, att han icke deltagit i förestående ärendes behandling inom utskottet.
